

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо забезпечення прав потерпілих осіб у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи, статевої недоторканості особи та домашнього насильства»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акту

Як відомо, кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також домашнє насильство, як кримінальне правопорушення, передбачене статтею 126¹ Кримінального кодексу України, є надзвичайно небезпечними, адже грубо принижують гідність потерпілої від злочину особи, заподіюють їй глибоку психічну травму, можуть завдати серйозної шкоди її здоров'ю. Суспільна небезпека вказаних вище злочинних діянь визначається також й заподіянням шкоди суспільним відносинам та соціальним цінностям.

За даними Генеральної прокуратури, а саме Єдиного звіту про кримінальні правопорушення, за січень-липень 2020 року було обліковано 468 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. При цьому, вказані кримінальні правопорушення, за якими провадження були направлені до суду, склали 235, з яких з обвинувальним актом — 227.

У вказаному періоді було обліковано 1498 правопорушень за статтею 126¹ (домашнє насильство). Вказані кримінальні правопорушення, за якими провадження були направлені до суду, склали 1132, з яких з обвинувальним актом — 1125.

Зазначені кримінальні правопорушення хоча й становлять у структурі злочинності відносно невелику частку, при цьому характеризуються високим ступенем латентності. Є усі підстави стверджувати, що показники, оприлюднені Генеральною прокуратурою, свідчать, перш за все, не про низький рівень вчинюваних порушень, а про високу їх латентність. Як стверджують учені-кримінологи, частка прихованих кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи складає понад 90 %.

Основними причинами того, що потерпіла особа не звертається до правоохоронних органів та не повідомляє про вчинений злочин, є сором, страх перед своїми кривдниками, а також великою мірою - недовіра до правоохоронної системи.

Потерпіла особа при контакті зі співробітниками правоохоронних органів зазнає ризику повторної психологічної травматизації, адже може у буквальному сенсі наразитися на такі, що порушують людську гідність, принизливі запитання слідчого або прокурора про обставини події злочину.

Відповідно до Декларації ООН основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою: “До жертв слід ставитися із співчуттям та поважати їх гідність. Вони мають право на доступ до механізмів правосуддя та якнайшвидшу компенсацію завданих збитків у відповідності з національним законодавством. Слід сприяти тому, щоб судові та адміністративні процедури більшою мірою відповідали потребам жертв шляхом: вжиття заходів для зведення до мінімуму незручностей для жертви, охорони її особистого життя у тих випадках, коли це необхідне, та забезпечення їх безпеки, а також безпеки їх сімей та свідків з їхнього боку і захисту їх від залякування та помсти ...”.

Згідно зі статтею 28 Конституції України кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне доповнити Кримінальний процесуальний кодекс України нормами, які визначають особливості допиту потерпілого у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи і домашнього насильства, а саме: щодо проведення допиту потерпілого особою тієї ж статі та обов'язкової участі у такому допиті психолога і, за потреби, лікаря. Та щодо участі психолога або лікаря у слідчих (розшукових) діях за участю потерпілого у зазначених кримінальних провадженнях.

На нашу думку, проведення допиту потерпілої особи особою тієї ж статі та участь психолога і лікаря у слідчих (розшукових) діях за участю потерпілого у зазначених кримінальних провадженнях сприятиме забезпеченню права на повагу до людської гідності потерпілої особи та позитивно відобразиться на розслідуванні вказаної категорії кримінальних правопорушень.

2. Мета нормативно-правового акту

Законопроект розроблено задля забезпечення прав потерпілих осіб у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи, статевої недоторканості особи та домашнього насильства, зокрема забезпечення права на повагу до людської гідності, а також з метою зменшення латентності вказаних злочинних діянь.

3. Загальна характеристика і основні положення нормативно-правового акту

Зазначеної мети планується досягти шляхом доповнення Кримінального процесуального кодексу України двома новими статтями — 227-1 та 227-2, які визначають наступне:

1) особливості допиту потерпілого у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи і домашнього насильства;

2) участь психолога або лікаря у слідчих (розшукових) діях за участю потерпілого у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи і домашнього насильства.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють відносини у цій сфері є Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України.

5. Фінансово – економічне обґрунтування

Проект закону не потребує додаткового фінансування з Державного чи місцевого бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акту

Прийняття цього Закону сприятиме забезпеченню прав потерпілих осіб у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень проти статевої свободи, статевої недоторканості особи та домашнього насильства, зокрема щодо забезпечення їх права на повагу до людської гідності, сприятиме зменшенню латентності вказаних правопорушень та підвищенню довіри до правоохоронної системи в цілому.

Народні депутати України

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Констанкевич Ірина Мирославівна
Сертифікат: 20B4E4ED0D30998C04000000CEB2290009D36C00
Дійсний до: 17.12.2020 0:00:00

